



ข้อเสนอแนวความคิด/วิธีการเพื่อพัฒนางานหรือปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น  
เรื่อง การพัฒนาเมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืนจังหวัดมหาสารคาม

โดย

นางสาวศศิณูญา มาศ พลหงษ์

นักวิชาการสิ่งแวดล้อมปฏิบัติการ

ตำแหน่งเลขที่ 1003 ส่วนสิ่งแวดล้อม

สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดมหาสารคาม

เสนอขอประเมินผลงานแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งนักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการ

ตำแหน่งเลขที่ 1003 ส่วนสิ่งแวดล้อม

สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดมหาสารคาม

สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การพัฒนาเมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืนจังหวัดมหาสารคาม

โดย

นางสาวศศิณัฐมาศ พลหงษ์

นักวิชาการสิ่งแวดล้อมปฏิบัติการ

ตำแหน่งเลขที่ 1003 ส่วนสิ่งแวดล้อม

สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดมหาสารคาม

เสนอขอประเมินผลงานแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งนักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการ

ตำแหน่งเลขที่ 1003 ส่วนสิ่งแวดล้อม

สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดมหาสารคาม

สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอแนวความคิด/วิธีการเพื่อพัฒนางานหรือปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ของนางสาวศศิณัฐมาศ พลหงษ์  
เพื่อประกอบการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง นักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการ  
ตำแหน่งเลขที่ 1003  
สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดมหาสารคาม

เรื่อง การพัฒนาเมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืนจังหวัดมหาสารคาม

1. หลักการและเหตุผล

จากการขยายตัวของเมืองที่เพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยคาดการณ์ว่าในปี พ.ศ. 2569 ประเทศไทยจะมีประชากรที่อยู่อาศัยในเขตเมืองเพิ่มมากขึ้น ร้อยละ 60 ส่งผลให้เกิดการขยายตัวของเมืองอย่างรวดเร็ว รวมถึงมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ผลจากกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดจากการพัฒนาที่ไม่สมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม จึงมีแนวโน้มที่จะเกิดปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมเพิ่มสูงขึ้นตามการขยายตัวของเศรษฐกิจและชุมชนเมือง นโยบายระดับชาติได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเชิงพื้นที่อย่างบูรณาการและมุ่งเน้นการพัฒนาที่สมดุลในทุกมิติ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตและเมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2560 มติคณะรัฐมนตรีเห็นชอบในหลักการและแนวทาง การขับเคลื่อนเมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืน โดยให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ร่วมกับกระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กำหนดแนวทางการขับเคลื่อนเมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืนให้มีความชัดเจนเป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยใช้กลไกการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ในทุกระดับเพื่อมุ่งสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) คำนึงถึงการพัฒนาพื้นที่แบบองค์รวม สมดุลในทุกมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

การประเมินเมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืน เป็นกรอบแนวคิดการพัฒนาเมืองที่ต่อยอดมาจากโครงการประเมินเทศบาลน่าอยู่อย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นการประสานแนวคิดในการพัฒนาเมืองที่ครอบคลุมทุกมิติการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อคุณภาพชีวิตของประชาชน และมีความมุ่งหวังให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกระดับได้นำกรอบแนวคิดและเกณฑ์ชี้วัดเมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืนไปใช้ในการกำหนดทิศทางการพัฒนาซึ่งเป็นเครื่องมือและกลไกส่วนหนึ่งที่สนับสนุนให้ท้องถิ่นรู้สถานะและระดับการพัฒนาที่ครอบคลุม รวมทั้งเป็นการยกระดับสู่การพัฒนาเมืองที่เป็นมาตรฐานสากล และขยายเครือข่ายความเข้มแข็งทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ และระดับอาเซียนต่อไป

## 2. บทวิเคราะห์/แนวความคิด/ข้อเสนอ

### 2.1 บทวิเคราะห์

จังหวัดมหาสารคามเป็นเมืองศูนย์กลางทางการศึกษาทำให้มีนักเรียน นักศึกษา และประชากรแฝงเข้ามาประกอบอาชีพในจังหวัดเป็นจำนวนมากและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี ทำให้มีการขยายตัวของเมืองอย่างรวดเร็วส่งผลให้ประสบปัญหาด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม เช่น ปัญหาคุณภาพน้ำผิวดิน ปัญหาน้ำเสียจากชุมชน และปัญหาขยะมูลฝอย โดยเฉพาะในเขตชุมชนใกล้สถานศึกษา ซึ่งจังหวัดได้มีการศึกษา ทบทวนสถานการณ์และการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาเพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน การประเมินเมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืนจึงเป็นเครื่องมือในการกำหนดทิศทางการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในพื้นที่เมืองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคามให้มีการจัดการสิ่งแวดล้อมควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เพื่อเป็นการสร้างคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีให้กับประชาชน

### 2.2 แนวความคิด

การพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นความสมดุลของการพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการของคนทั้งในปัจจุบันและในอนาคตอย่างเท่าเทียมกันทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม องค์การสหประชาชาติได้นำมาเป็นแนวทางในการ

กำหนดวาระการพัฒนาภายหลังปี ค.ศ. 2015 (post-2015 development agenda) โดยได้มีการจัดทำเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals-SDGs) และได้ผ่านการลงมติรับรองจากผู้นำจากประเทศสมาชิกองค์การสหประชาชาติ จำนวน 193 ประเทศ ในปี 2558 เพื่อเป็นเครื่องมือและตัวชี้วัดทำให้แต่ละประเทศได้ใช้ในการกำหนดนโยบายการพัฒนาและถ่ายทอดลงสู่การปฏิบัติจริงให้เป็นรูปธรรม สำหรับประเทศไทย ได้มีกลไกขับเคลื่อนเพื่อตอบสนองแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 นั้น ได้กำหนดยุทธศาสตร์การสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยมีแนวทางการพัฒนาที่มีความสำคัญสูงและสามารถผลักดันสู่การปฏิบัติที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การสร้างเมืองที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

จากนโยบายและแผนการพัฒนาระดับประเทศจัดเป็นนโยบายสำคัญที่ถูกถ่ายทอดลงสู่หน่วยปฏิบัติการ หรือ เมือง อันมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่มีส่วนสำคัญในการผลักดันให้การดำเนินการ เรื่องพัฒนาเมืองบรรลุเป้าหมายตามนโยบายและแผนงานในบริบทแต่ละพื้นที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบพื้นที่ที่มีความเป็นเมือง ซึ่งหมายถึงพื้นที่ที่มีความหนาแน่นของประชากร มีความสำคัญทางเศรษฐกิจตลอดจนเป็นพื้นที่ที่มีการใช้ทรัพยากรในปริมาณสูง เป็นแหล่งผลิตสินค้าและบริการ ขณะเดียวกัน ก็เป็นแหล่งกำเนิดมลพิษและของเสีย ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีบทบาทโดยตรงในการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนและสร้างการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจด้วยการผลิตและบริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การนำกรอบแนวคิดและการขับเคลื่อนการดำเนินงานเมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืนมาใช้ในการพัฒนาเมืองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมศักยภาพจากสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด (ทสจ.) ซึ่งเป็นหน่วยงานในระดับพื้นที่ที่มีการเชื่อมโยงนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและแผนพัฒนาระดับประเทศลงสู่การปฏิบัติ สำหรับเกณฑ์ตัวชี้วัดเมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืนมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาเมืองให้มี

ความน่าอยู่ มีการพัฒนาที่สมดุลควบคู่ไปกับการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในเมืองให้มีความยั่งยืนต่อไป ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ 35 เกณฑ์ชี้วัด ดังนี้

1) องค์ประกอบที่ 1 เมืองอยู่ดี จำนวน 7 เกณฑ์ชี้วัด ได้แก่ มีการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างเหมาะสม โครงสร้างพื้นฐานเพียงพอสำหรับคนทุกกลุ่ม มีความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัยปลอดภัย และเศรษฐกิจมั่นคง

2) องค์ประกอบที่ 2 คนมีสุข จำนวน 9 เกณฑ์ชี้วัด ได้แก่ คนมีสุขภาพดี ได้รับการศึกษา สวัสดิการ และการพิทักษ์สิทธิ์ที่เหมาะสมและเท่าเทียม ครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเอื้ออาทร มีกิจกรรมสร้างสรรค์สังคมดำรงประเพณีวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

3) องค์ประกอบที่ 3 สิ่งแวดล้อมยั่งยืน จำนวน 8 เกณฑ์ชี้วัด ได้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติมีความสมบูรณ์ มีพื้นที่สีเขียวเพียงพอ ภูมิทัศน์สวยงาม ของเสียหรือมลพิษถูกจัดการอย่างเหมาะสม มีประสิทธิภาพ และครอบคลุมพื้นที่ ประชาชนมีวิถีชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

4) องค์ประกอบที่ 4 เมืองแห่งการเรียนรู้และการบริหารจัดการที่ดี จำนวน 11 เกณฑ์ชี้วัด ได้แก่ มีวิสัยทัศน์และแผนงานชัดเจน บุคลากรมีความรอบรู้และเชี่ยวชาญ ระบบการทำงานได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง พร้อมการบริหารจัดการที่ดีและมีนวัตกรรมการพัฒนาเมือง

### 2.3 ข้อเสนอ

การดำเนินงานเพื่อพัฒนาเมืองไปสู่การประเมินเมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืน ส่วนสิ่งแวดล้อม สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดมหาสารคามและผู้ขอประเมิน จะดำเนินการดังนี้

1) ผู้ศึกษา เจ้าหน้าที่ส่วนสิ่งแวดล้อมศึกษาทำความเข้าใจองค์ประกอบ เกณฑ์ตัวชี้วัดเมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืนและสร้างความเข้าใจร่วมกับผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถึงการกำหนดนโยบาย เป้าหมายการขับเคลื่อนการดำเนินงานเมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืน เพื่อให้มีการแต่งตั้งคณะทำงานในการรับผิดชอบแต่ละองค์ประกอบและตัวชี้วัด

2) ถ่ายทอดองค์ความรู้โดยผู้ศึกษา เจ้าหน้าที่ส่วนสิ่งแวดล้อม ประสานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อความเข้าใจไปในทิศทางเดียวกันถึงองค์ประกอบและ

เกณฑ์ตัวชี้วัดเมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืนด้วยการฝึกอบรมและชี้แจงในรายละเอียดการจัดทำเอกสารประกอบการประเมินตามตัวชี้วัดที่กำหนด

3) ผู้ศึกษา เจ้าหน้าที่ส่วนสิ่งแวดล้อมแนะนำ สนับสนุน เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใช้เครื่องมือพัฒนากลไกการดำเนินงาน คือ การใช้ระบบประเมินเมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืนด้วยตนเอง (Self Assessment Report : SAR) เพื่อใช้เป็นผู้ช่วยให้เมืองทุกเมืองสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างยั่งยืน และสามารถจัดเก็บข้อมูลเมืองได้อย่างเป็นระบบ

4) สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดมหาสารคาม ประชาสัมพันธ์ผลสำเร็จขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เข้ารับการประเมินเมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืนและได้รับรองผลการประเมินระดับพื้นที่ และระดับประเทศ เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆ มาศึกษาดูงานให้เกิดแรงกระตุ้นในการพัฒนาเมืองต่อไป

5) สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดมหาสารคาม ประสานและติดตามความก้าวหน้ากับคณะทำงานหรือผู้รับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เข้าร่วมการประเมินเมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ทราบถึงผลการดำเนินงาน ข้อจำกัด ปัญหาอุปสรรค เพื่อร่วมกันนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เกิดผลสำเร็จต่อไป

### 3. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

3.1 มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกรอบแนวคิดและตัวชี้วัดเมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืน 4 องค์ประกอบ 35 ตัวชี้วัด และนำไปใช้ในการกำหนดทิศทางการพัฒนาท้องถิ่นให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่เป็นสากลได้

3.2 สามารถส่งเสริมศักยภาพการพัฒนาการจัดการสิ่งแวดล้อมเมือง ส่งเสริมการบูรณาการการทำงานเชิงพื้นที่และการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกภาคส่วนได้

3.3 สามารถใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีในการพัฒนาการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อมุ่งสู่การบรรลุความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมเมืองได้

#### 4. ตัวชี้วัดความสำเร็จ

##### 4.1 เจริญปริมาณ

เจ้าหน้าที่ส่วนสิ่งแวดล้อม สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดมหาสารคามและผู้ขอประเมิน มีความรู้ความเข้าใจกรอบแนวคิดและเกณฑ์ตัวชี้วัดการประเมินเมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืน สามารถไปส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำไปกำหนดทิศทางการพัฒนาท้องถิ่นได้เพิ่มมากขึ้น

##### 4.2 เจริญคุณภาพ

ส่วนสิ่งแวดล้อม สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดมหาสารคาม สามารถเป็นวิทยากรถ่ายทอดองค์ความรู้การประเมินเมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืนให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความรู้ความเข้าใจได้ดียิ่งขึ้นอย่างชัดเจน

ลงชื่อ.....

(นางสาวศศิณญา มาศ พลหงษ์)

นักวิชาการสิ่งแวดล้อมปฏิบัติการ

ผู้ขอประเมิน